

Krvav prvi maj v Evropi, miren v Ameriki
Množica ubitih v Berlinu v spopadih med policijo in komunisti; v Kovnu je tudi tekla kri. 4000 aretiranih v Parizu. Velikostne manifestacije na Dunaju in v Londonu; pol milijona delavcev v pohodu v Moskvi. 40.000 delavcev počivalo v Chicagu.

15 ubitih v Berlinu.
Berlin, 2. maja. — Rezultat najhujših krvavih bojev med policijo in komunisti v delavskem distriktu v Berlinu je bil: 15 delavcev ubitih in 30 težko ranjenih, 12 policajev ranjenih in 700 delavcev aretiranih. Staveži mrtvih bo najbrž večje. Najhujši boji so bili v tovarniškem predmestju Neuköllnu in v ulici Koersalnerstrasse. Kjer so komunisti postavili barikade. Policija, ki je naslovljena barikade, je streljala iz strojnice, komunisti pa so odgovarjali s revolverji, s steklenicami od piva, kamenjem in kuhinjskim posodjem. Pokanje je trajalo skoraj do poldneva.

V Berlinu so bili prepovedani vsi politični pogoji. Socialisti se so pokorili in se sešli v dvoranih, kjer jih ni nihče motil. Toda komunisti so napadli ulice v omenjenih distriktih in se pustili v boj s policijo, ko jih je hotel razgrniti. Manifestacije na ulicah so bile prepovedane radi tega, ker so komunisti izjavili, da pred več dnevi grozili, da razbijejo pohode socialistov in komunistov-travnikov. Okrog 80.000 stalinistov je bilo v akciji. Vse delo v Berlinu in drugih industrijskih mestih Nemčije je počivalo.

Velike manifestacije v Angliji.
London, 2. maja. — Prvi maj je potekel v Londonu mirno in v celotnosti. Tisoči so korakali po ulicah in na Hyde park. Edini incident je bil, ko je skupina sovjetskih študentov hoteli nagajati komunistom. Policija je razgnala študente.

Ni pa bilo tako v drugih krajih Evrope. V Berlinu je tekla kri. V Kovnu, glavnem mestu Litve, je diktator Valdemaras prepovedal vse demonstracije. Kljub temu se je zbrala velika množica komunističnih delavcev. Policija je streljala in več komunistov je bilo ubitih.

Iz Sofije na Bolgarskem poročajo, da je nekdo zažgal zborišni palačo; razglašeno je bilo nesodno stanje in vojske čete so bile ves dan na ulicah. Španski diktator je tudi prepovedal prvomajске manifestacije, toda delavci so stavalji v Madridu, Barceloni in Valenciji.

Rdeči Dunaj demonstriral.
Dunaj, 2. maja. — Na Dunaju je bil večer pravi praznik. Predpoldne je več stotisoč delavcev in delavk korakalo po ulicah; povorka je trajala sedem ur. Poldne so se delavci zbirali v parkih in dvoranih. V večer je bil najlepši mir. Bil je nekaj spopadov med faktili in socialisti v Kapfenbergu in Brucknu.

Iz Beograda poročajo, da so bile tamkaj komunistične demonstracije. Stavka in aretacije v Parizu.
Pariz, 2. maja. — Pariška policija je aretirala približno 600 delavcev, ki so hoteli demonstrirati na ulicah kljub prepovedi. Vse komunistične manifestacije so bile prepovedane. Med aretiranci so bili trije poslanci, dva stariša aldermana, velike številke komunističnih voditeljev in 50 inozemcev. Devetdeset od otrokov delavcev je počivalo. Krvavih spopadov ni bilo.

Običajna velika proslava v Moskvi.
Moskva, 2. maja. — V Sovjetski uniji je prvi maj državni praznik in običajno zaprisaganje vojakov rdeče armade. Vred tega je bilo večer vse praznično. Najmanj pol milijona delavcev in delavk je bilo v ulicah in vseh vojaške enote moskovske posadke so napolnile Rdeči trg naokrog Lenina groba, kjer je vojni komisar Vorosilov zaprisegal vojske. Nad mestom so pluli aeroplani, vse mesto je bilo v rdečih zastavah in topovi so grmeli salvo za salvo.

Nemiri v Mehiki.
Mexico City, 2. maja. — Okrog 500 članov organizacije "Rdečih sindikatov" je večer demonstriralo pred ameriškim konzulatom s napis "Dol s ameriškim imperializmom!" Policija je razpršila demonstrante. Druhih incidentov ni bilo.

30.000 delavcev demonstriralo v Tokiju.
Tokio, 2. maja. — Več kot 30.000 japonskih delavcev je večer korakalo po tokijskih ulicah v prvomajski proslavi. Mnogo delavcev je bilo aretiranih.

Manifestacije v Ameriki.
Chicago, 2. maja. — 40.000 krojaških delavcev je, kot običajno vsako leto, počivalo prvega maja. Zvečer so imeli veliko proslavo v svoji dvorani. Ashland blvd. in Van Buren ave. Socialistične in komunistične organizacije so tudi proslavile mednarodni delavski praznik v dvoranih. Splošna socialistična proslava je bila v Douglas Park avditoriju, komunistična pa v Ashland avditoriju. Vse proslave so izpadle mirno in dostojno ter ob precejšnji udeležbi.

Nepokoje naraščajo med avstrijskimi delavci

Nove priganjalske metode povzročajo godrnjanje

New York, N. Y. — Prizadevanje Nash Motors kompanije za uvedbo novih in bolj ostrih priganjalskih metod povzroča vedno večji nepokoj in nejevoljo med delavci. Lani je bilo tucat departmentskih stavk. Kenoski delavci napovedujejo še več stavk v bodočnosti, ako kompanija ne opusti svojih priganjalskih metod.

Pred tovarno se zdaj obdržujejo shodi; delavci, ki delajo na konvejerju, pa zaslužijo od \$25 do \$39 na teden. Okoli 4.500 delavcev dela v Nashovih tovarnih v Kenoshi. V Nashovih tovarnih v Kenoshi, Milwaukeeju in Racinu pa dela okoli 12.000 delavcev, kadar je sezona.

Wall Street Journal, glasilo bankirjev, denarnih menjalcev in mešetarjev, da bo Nash kompanija, ki je v letu 1928 imela dve milijoni dolarjev dobička, imela v letu 1929 najmanj še za deset milijonov dolarjev več dobička, kot v prejšnjem letu.

V letu 1928 je ta kompanija razdelila svoje delnice. Iščala je devet delnic na vsako delnico, ki je bila v rokah delničarjev. Z drugimi besedami povedano, pomeni, da je kompanija razdelila devet-odstotno dividendo v delnicah. Wallstreetški prerok pravi, da je bila rezerva ob času, ko je bila podvzeta ta akcija, nižja kot zdaj. To pomeni, da bo zopet razdeljena med delničarje dividenda v delnicah, dani ti delničarji ne delajo v Nashovih tovarnih, ker delavci vseh priganjalskih metod izdelajo vedno več avtomobilov, ki jih kupijo, kot se jim ziblja.

Če se, da je za deset tisoč dolarjev vsak delničar, eden vrednih več, ko dve sto tisoč dolarjev. Na to delnice se je od 1. 1916 izplačalo v dividendo okoli sto petdeset milijonov dolarjev dividende v gotovini.

Elektrarnski trst kontrolira česopisje
Predsednik trsta prizna, da ima v rokah tisoč velikih dnevnikov.

Washington, D. C. — Ameriški trst elektrarn in kontrolira trinaest velikih dnevnikov, ki mu delajo propagando. To je priznal sodni tisk Archibald R. Graustein, predsednik International Paper & Power kompanije, pri zaslišanju pred zvezno trgovsko komisijo.

Trust kontrolira potom nakupa delnic slednje časopisje: Chicago Daily News, Chicago Daily Journal, The Albany Knickerbocker Press, Albany Evening News, Boston Herald and Traveler, Brooklyn Daily Eagle, Augusta Chronicle, Columbia Record, Spartanburg Herald-Journal, Ithaca Journal-News in tri liste na zapadu.

V te liste je trust investiral milijone dolarjev.

DOBRO POVEDAL POLITICARJEV
Te besede jim bodo že dolgo dolete po ulicah.

Pittsfield, Mass. — Delavski otroci naj se pošljejo v državno legislaturo, dokler političari obeh strank ne spojinijo svojih obljub in sprejmejo ustavna amandmanta za varstvo otrok. Je rekel metodistiški škof Holt na episkopalni cerkveni konferenci.

Sovjetski načrt novega koledarja
Moskva, 2. maja. — Uradni sovjetski organ "Izvestija" pripravlja osnutek novega koledarja za Rusijo, ki ga je sestavil neki delavec. Leto je razdeljeno v 61 tednov in vsak teden ima šest dni. Nedejše odpadejo. Vsak šest dan je dan počitka.

ORGJE NASILNEŽEV V GASTONIJI

Deputij pobližen kmetičnega poročevalca s samokresom.

Chicago, Ill. — Nasilja, ki jih vodi Manville-Jenckes kompanija proti tekstilnim stavkarjem, ki stavišajo že četrty teden, so očividna. Devet in dvajset delavcev in delavk je bilo tepenih s poljskimi koliki in odvedenih v zapor. To delo so izvršili pobojniki, ki so bili importirani v tekstilno vas Loray. Neki deputij je s samokresom pobližen na častniškega poročevalca, ki se je šel pri stavkovnih stražah, da dobi novice o stavki.

Občinski svet je sklical hitro sejo, na kateri je sklenil, da so pohodi stavkarjev prepovedani. Stavkarji so obdržali shod na švrišču glavnega stana organizacije, ki so ga podirli drahtati. Deputij se je šel pod pretezo, da je to pohod, razgnal s silo.

Governor Gardner je po svojem povratku in New Yorka brojavil instrukcije, da se nasilje preloži. Ta nasilje se je zgodilo teden dni. Toda šerif se ni nič spomnil, kako se preloži nasilje, in tako napreduje. Predsednik policije in tiska proti stavkarjem so povzročili, da se javni častitje obračajo na strano stavkarjev.

Javno mnenje nima še poguma govoriti o nasilju pri stavkarjem. Tom Jimison, odvjetnik, je edini, ki ga je srečal poročevalci Federalistanskega tiska, da je pri volji govoriti proti tovarnarjem javno.

V vsi Loray je en pridigar, ki se poteguje za stavkarje. On molči zanje in gre z njimi na stavkovno strano. Ta pridigar govori na javnih shodih v prilog stavkarjem in je pristopil k organizaciji. Nihče drugi se ni javno v Gastoniji govoril za stavkarje. Tu je še en pridigar. Njegov ime je D. T. Filipp. In je član presbiterijanske cerkve. Svoje prične govoriti: "V tej delovni prostor za komunisti, stavkarje ali boljševiki. Vrnejo naj se v Rusijo, ali naj gredo v ječo — ali pa na električni stol."

Fred Beal, organizator, katerega je stavkarski soprog obtožila, da je izneveril njegovo ženo Violet Jones, ker ne mara živeti s stavkarko, je oporečen, ker je sodnik rekel, da je obtožba smešna.

Organizatorice Ellen Dawson, Amy Schlechter in Vera Buch so obtožene, da so hujskale k nemiru in da so vodile pohod stavkarjev. Da bo obtožnica še bolj držala, so obtožene tudi pijanosti.

Stavka se vedno bolj širi zaradi bedaste taktike tekstilnih tovarnarjev. Okoli pet tisoč stavkarjev se je v obeh Karolinah pridružio stavkarjem v pletenariki tovarni Chadwick kompanije v Charlotte.

Mezde so tako nizke, da si delavci niso mogli pritrpati od ust za stavko, ko so delali. Med obema organizacijama tekstilnih delavcev United Textile Workers in National Textile Workers Union ni prepira. Thomas F. McMahon, predsednik tekstilnih delavcev United Textile Workers je izjavil na shodu, da njegova organizacija ne bo nastopila v Lorayju, dokler je ne pozovejo delavci in ne izjavijo, da ne marajo biti organizirani v National Textile Workers Union.

Pomagajmo materam, apelira Sangerjeva

Gibanje za kontrolo porodov je humanitarno delo.

Chicago. — Mrs. Margaret Sanger, voditeljica gibanja za porodno kontrolo, je v torek govorila na letnem sestanku Illinoiske lige za kontrolo porodov v prostorih Chicago Woman's kluba. Rekla je med drugim, da njena naloga letos je, da združi vse elemente v Ameriki, ki odobravajo porodno kontrolo, za kampanjo proti arhajskemu zakonom, ki v mnogih državah še branijo zdravnikom dajanje informacij za preprečitev ploda. Te zakone je treba omiliti.

"Več kot 20.000 zdravnikov je danes aktivnih v našem gibanju," je rekla Sangerjeva. "Mnoge države, in Illinois je med temi, dovoljujejo zdravniku, da lahko poduči žensko ustmeno glede kontrole porodov, toda zvezni poštni zakon nam brani dajati tako informacije v pisnu; niti zdravniki in znanstveniki ne smejo izmenjati med seboj zadevnih informacij. Mislim, da je še skrajni čas, da je pošta svobodna tudi za matere, ki si želijo ohraniti zdravje in podaljšati življenje z omejitvijo otrok."

"Tri četrte miloščinake podpore s strani dobrodelnih zavodov bi prenehalo, če bi bila porodna kontrola postavno dovoljena vsem slojem. Nadejalo se je postalo ogromen faktor v znižanju umrljivosti mater. Samo v New Yorku je naša kampanja v 15.000 slučajih rešila smrti 90 odstotkov mater. Kljub temu je umrljivost siromahskih otroških žensk še vedno visoka; vsekakor je ignoranca, ker žene ne morejo dobiti navodil. Gramsko je, da večina žensk ne more dobiti informacij, ki bi jih lahko rešile smrti."

"Kontrola porodov ne pomeni zatiranje otrok, pač pa pomaga, da otroci ne prihajajo gosto drug za drugim. Naglo sledijo porodi — na primer vsake leto — to je, kar ubija žene. V New Yorku reguliramo porod na vsake tri leta; s tem je veliko pomagano delavskim družinam."

Mrs. Benjamin Carpenter, predsednica Illinoiske lige za kontrolo porodov, je povedala, da je v Chicagu že šest klinik. Glavna klinika se nahaja na 208 North Wabash ave., druga so pa na severni strani mesta, v House of Social Service, Jewish People's Institute, Hull House in v Mary Crane Nursery. Vse te klinike poslujejo v mejah zakona, to se pravi, da zdravniki ali zdravnice tamkaj dajejo nateme navodila žensam, ki pridejo v kliniko. Plemeniti navodil ne smejo pošiljati nikomur, kar je to proti zveznemu poštnemu zakonu.

POVPREČNI ZASLUŽEK SVILNIH DELAVCEV.
Daleč je pod minimalo, ki je potrebna za prehranitev družine.

Washington, D. C. — Tovaren za izdelavo svil je bilo v letu 1927 tisoč šest sto osem in štirideset. V teh tovarnah je delalo 127.634 delavcev, ki so povprečno zaslužili po \$21.10 na teden. Tako nam pove statistično poročilo, ki ga je podal delavskih departament Združenih držav. V Patersonu, N. J., so 704 tovarne in delavnice. V teh je delalo 14.628 delavcev in delavk. Povprečni zaslužek v tem mestu je bil po \$27.63.

Muscolini znižal žensitveno starost.
Rim, 2. maja. — V svrhu, da bo došt otrok in da Italija hitro naraste na 60 milijonov prebivalcev kot hočejo fašisti, je Muscolini odredil, da se žensitvena starost zniža, tako da se bodo tudi otroci lahko ženili. Žensitvena starost za moške je znižana na 16 in za deklice na 14 let.

HOOVER V VEČJI KASI KOT BILL TAFT

Vihar proti Hooverju narašča še po nekaj tednih, proti Taftu je izbruhnil šele po šestih mesecih.

Washington, D. C. — Hoover je izjavil, da bi zakon ali naprava, ki povzroča poljskim produktom, povzročila nadprodukcijo, kar bi razmere, v katerih se nahajajo, še poslabšalo. Ta njegova izjava je izvala silen vihar še po nekaj tednih. Stari časnikarji izjavljajo, da so senatorji, ki prihajajo iz poljedelskih držav, zdaj veliko bolj sovražni Hooverju, kot so bili še le po šest mesecih napram Bill Taftu, ko je bil on predsednik Združenih držav. Hoover se ni bil predsednik dva meseca, pa je že zaplinal poln očitkov, da ne drži svojih kampanjskih obljub.

Ta vihar ni samo godrnjanje farmerjev, ampak ta odpor farmerjev pomeni, da bo Hooverjeva doba predsednikovanja ena najbolj viharnih, ki jih je doživela država. Tako sodijo mnogi senatorji, akoravno je sbornica sprejela Hoover-Haugenovo predlogo. Kajti v tej predlogi ni nič, kar bi pridelovalcem pšenice pomagalo potegniti voz iz blata. Pšenice je veliko pridelane. Kam s njo, ako se farmerjem ne bo pomagalo? To je zdaj vprašanje. To nereseno vprašanje podpira farmerja k odporu. In kaj bodo storili bankirji. Poiskali bodo obdelovati farne s slabo plačnimi delavci.

Senator Frazier je to zadnje v svojem govoru razstolmčil, ko je citiral nekakega bankirja iz Severne Dakote, ko ga je vprašal, kaj bodo bankirji storili s svetom, ko farmerji bankrotirajo. Bankir je odgovoril:

"Ko dobimo avet, bomo pritisnili, da se zakoni za izseljevanje v Ameriko preklečejo in dobimo sem tujzemskata ljudstva, ki so dobri delavci in so pri volji začeti delati s jutraj ob solnčnem vzhodu in delati do teme na polju. Ti znajo to. To je vse, kar je treba storiti."

Frazier je dejal, da je lani indorsiral Hooverja kot manjše zlo izmed dveh zlov.

Senator Smoot je hitel pojasnjevati, da je kot predsednik odseka za platformo, dovolil vsakemu govoriti, kolikor časa je želel. Ampak Smoot ni trdil, da so dobili predsednika, ki so ga želeli, ali da so bile v platformi take obljube, kot so jih farmerji želeli; ali da je Hoover splošno svoje kampanjske obljube, pa Smoot ni trdil.

TORNADO V JUŽNIH DRŽAVAH.
Sedem oseb ubitih, nad dvajset ranjenih.

Little Rock, Ark., 2. maja. — Tornado, ki se je večer apustil nad to okolico, je zahteval štiri človeške živje, dvanajst pa je bilo ranjenih. Med mrtvimi je mati in pjena dva otroka. Tornado je obiskal tudi državo Georgia in ubil tri osebe ter ranil petnajst oseb v mestecu Waynesboro. — Škoda, ki so jo v giharji povzročili na polju v teh dveh državah, se ceni na več milijonov dolarjev.

Kriza v Avstriji rešena začasno.
Dunaj, 2. maja. — Avstrijska kabinetna kriza, ki je trajala 30 dni, je bila večer zaenkrat končana, ko je Ernest Streeruwitz, bivši vojaški oficir in češki Nemec, organiziral novo vlado. Obdržal je stare ministre, razen štirih. Reorganizirana vlada je kompromis. Novi premijer je objubil socialistom, da vzpostavi civilno poroko in zviša plačo civilnim uradnikom; klerikalnim kmetom je objubil, da ustavi uvoz prašičev iz Poljske in Jugoslavije. Malo je upanja, da se vlada dolgo obdrži.

Strojniki v tovarni La Franco Co. zmagali

Stavkarski pobrali šila in kopita in odšli klavernal. Organizacija zopet priznana. Pogajanja so trajala šest tednov.

New York, N. Y. — Strojniki v tovarni American-La-france kompanije so končali stavko s popolno zmago za delavce. Strojniki so proslavili svojo zmago s masnim shodom, na katerem so govorniki tolmáčili vse faze tega boja. Organizacija je priznana in stavkarski so postali žalostni in klavernal, ko so izvedeli, da morajo pobrali šila in kopita in odromati iz tovarne s trebuhom za kruhom.

Ta tovarna izdeluje gasilno orodje in gasilne stroje. Stavka je prišla dne 28. junija 1928, ko je družba razglasila da ne prizna več pogodbe s unijo in da ima namen uvesti kompanijsko unijo.

Organizirani delavci so pritisnili na mestne občine v Minneapolisu, Buffalu in drugih ameriških mestih, da občine ne kupujejo gasilnega orodja in gasilnih strojev od tvrdke, ki zaposli stavkarske.

Prvi na delo se vrnejo člani stavkovnega odbora. Kompanija je izjavila, da ne bo preganjala stavkarjev. Sedaj je tovarna za izdelovanje gasilnega odbora edina, v kateri delajo v Ameriki organizirani delavci.

Masni shod je sprejel resolucijo, v kateri je sprejel zahteve, ki se predlože, ko bo organizacija perfektna. In sicer se zahteva 40 ur ali pet dni dela v tednu, dolar mende na uro za strojnike, \$1.25 na uro za izdelovalce matice, in \$1.50 na uro za strojnike, ki delajo na poslopjih in za one, ki delajo na občinah.

Predsednik Wharton je izjavil na shodu, da prilika za organiziranje strojnikov ni bila še nikdar tako ugodna, kot zdaj. Naglasil je, da so v moderni industriji najbolj potrebni strojniki in elektricarji. Menil je, da se število članov organizacije zopet kmalu poviša in organizacija dobi svojo staro moč.

K temu je veliko pripomogel razvoj industrije za aeronautiko. Zahteva za strojnike je zdaj veliko večja, kot je bila kdaj v zadnjih deset letih. Shoda se je udeležilo več kot pet sto strojnikov. Priglasilo se je petdeset novih članov na shodu.

Vsa Sonora okupirana
Escobar nekam izgini.

Mexico City, 2. maja. — Mehiške federalne čete so večer zavzele Auguo Prieto ob ameriški meji v Sonori. S tem je padla zadnja rebelna postojanka v Sonori. Vsi vstaki generali — kolikor jih ni pobegnilo v Združene države — so se podali. Glavni vodja revolte, general Escobar, je nekam izgini. Najbrž je že na ameriških tleh.

Hefflinova resolucija zavrnjena.
Washington, D. C. — Resolucija senatorja Hefflina, znanega kukuksarskega fanatika iz Alabame, je bila v sredo zavrnjena s 70 glasovi proti 14. Hefflin je hotel, da senat obsodi napad na njegovo osebo v Brocktonu, Mass., kjer je bil pred kratkim obmetan s blatom, ko je govoril na nekem shodu. Hefflin je izjavil, da resolucija znači, da se senat izreče za amerikanizem ali rimski katolicizem. Senat pa smatra, da je Hefflin govoril v Brocktonu kot privatni državljani in ne v imenu senata. Dva republikanec in 12 demokratov iz južnih držav je potegnili s Hefflinom.

Letalec se ubil.
New York City. — Thomas J. Flanagan, vojaški letalec, se je v torek ubil blizu Curtisa letališča, ko je v višini tisoč čevljev padel na zemljo. Vzrok nesreče je bil pokvarjen motor.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.
Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$2.00 za pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta, in za inozemstvo \$9.00.

Naslov na vso, kar ima stik s "Hodom":
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepu, n. pr. (April 30-1929) poleg vsega imena na naslovu pomeni, da va mje s tem dnevom potekla naročnina. Ponovito jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

SEMINTJE.

Vsako leto poteče veliko pogodb, ki so jih sklenili strokovno organizirani delavci s podjetniki. Te pogodbe se nanašajo na zaslužek in delavni red v podjetju. Velikega boja je bilo treba, da so podjetniki priznali organizacijo in druge pridobitve, ki so našteje v teh pogodbah za delavce. Delavci, ki so delali v industriji, ko organizacija od strani podjetnikov še ni bila priznana, znajo ceniti te pridobitve. Spominjajo se, kako je bilo, ko ni bila določena minimalna mezda, plačilo za čezurno delo, delavni čas in način, po katerem se naj rešujejo pritožbe delavcev proti razmeram v podjetju. Tistim, ki so pričeli delati v industriji kasneje, ko so podjetniki že priznali organizacijo in z njo sklenili mezdno pogodbo, se skuša to razliko pojasniti s predavanji na shodih in razpravami v delavskih listih.

Ali na tisoče in tisoče, da milijone delavcev je še zunaj delavske strokovne organizacije. Ti delavci tvorijo eno izmed največjih ovir pri prizadevanju spraviti jih v delavsko strokovno organizacijo, da se pridružijo organiziranim delavcem v boju za izboljšanje življenjskih razmer za delavce v splošnem. Sreča je, da ti neorganizirani delavci ne morejo ustaviti pohoda delavcev k skupnemu cilju, še toliko manj pa to uničiti, kar si je organizirano delavstvo priborilo v teku večletnega boja s podjetniki.

Jedro vsake delavske organizacije tvori njeno notranje stanje, solidarni občutek za izvrševanje dolžnosti, aktivno sodelovanje članov pri vseh vprašanjih, ki se tičejo organizacije in trdna prepričanje o stvari, za katero se organizacija bojuje. To, kar se je tu povedalo, se vidi posebno dobro takrat, kadar delavske organizacije sklepajo nove pogodbe. Kar so člani grešili v teku let z zanemarjenjem svojih dolžnosti napram organizaciji, učinkuje ovirajoče ob času sklepanja novih pogodb s podjetniki. Zato je važno, da člani to popravijo in nadomestijo s podvojeno aktivnostjo, kar so zanemarili v teku let, da bo nova pogodba zanje, zopet pridobitev, čeprav majhna, da je le pridobitev in ne zastanek ali pa celo izguba tega, kar jih je stalo v prejšnjih letih veliko dela, truda in požrtvovanja. Kadar se približa čas važnega in pomembnega boja, tedaj mora biti organizacija pripravljena, da je kos svoji nalogi, ki jo prinaša ta važen boj. Zato je važno za vsako organizacijo, da ima ob takih časih lepo število izsolanih bojnikov, ki razumejo boj, čas, v katerem se boj vrši in poznajo taktiko bojevanja, ki vodi do ponovnih pridobitev—zmag, do novih uspehov organiziranega delavstva, katerih so končno deležni tudi neorganizirani delavci.

Vsled novih iznajdb, izboljšanih strojev, uvedene strojne dela je položaj v industriji tak, da morajo organizirani delavci posvetiti svojo pažnjo obdržanju izvojevanih pridobitev, kajti izboljšanje življenjskih razmer je le tedaj mogoče, ako se sedanje pridobitve obdrže, na podlagi njih pa napravi sunek, da se k pridobljenim pridobitvam izvojujejo nove pridobitve. To pa ni lahka reč! Nasprotnik razpolaga z mogočnimi in silnimi sredstvi.

Stare pridobitve je le tedaj mogoče ohraniti za izvojevanje novih pridobitev, ako postane skupna volja organiziranih delavcev aktivna za skupne interese, cilje in naloge delavske organizacije. Prilika za aktivnost skupne volje organiziranih delavcev se pa nudi skozi vse leto kot potekajo pogodbe med delavskimi organizacijami in se sklepajo nove pogodbe. V teku leta prihajajo meseci, v katerih poteče manj pogodb kot v drugih mesecih. Spomladin v jeseni poteče in se sklene največ mezdnih pogodb. Vkljub temu pa morajo delavci biti pripravljeni skozi vse leto. Le večna čuječnost na strani delavcev je porok, da jih podjetniki nikdar ne najdejo speče in nečujne. Večna čuječnost je cena za ohranitev starih in za izvojevanje novih pridobitev na podlagi starih. Garancija za uspehe v tem večnem boju s podjetniki v kapitalistični cloveški družbi je odvisna le od organiziranih delavcev samih in od nikogar drugega. Vedno le morajo zavedati svojih dolžnosti kot organizirani delavci in vedno nastopiti solidarno, kadar jim podjetniki vsilijo boj, katerega delavci niso želeli, pa bodo stari uspehi trajni, k starim bodo pa izvojevali nove uspehe.

PROSVETA
GLASOVI IZ NASELBIN

Detroitke vesti.
Detroit, Mich. — Kar se tiče detroitskih novic, lahko rečem, da jih je v resnici dosti dobrih in slabih. Da bi pa slovek hotel vse obelodaniti, bi mu vzelo preveč časa, a kar je glavnega, se pa mora vendarle napisati, da tako ljudje tudi drugod zvedo, da v Detroitu ne spimo, kar se je izredno lepo pokazalo na naši zabavi dne 14. aprila ko je priredil soc. pevski zbor "Svoboda" veselo zabavo. V prvi vrsti gre zahvala za uspeh prirediteljem našemu občinstvu, ki se je v tako velikem številu odzvalo našemu vabilu. Kljub temu pa se vidi, da je še veliko tujkajšnjih Slovencev, ki se ne zanimajo za naš napredek in prireditve, ki so kulturnega pomena za nas vse kot narod.

Glede Slovenskega narodnega doma naj omenim le to, da se izmed vseh njegovih odsekov najbolj zanima za Domov napredek ženski odsek, ki tudi zelo lepo napreduje. K njemu pristopajo vsaki mesec žene, ki se zavedajo, da je Dom res vreden vse pomoči od strani nas vseh, da tako čim prej pridemo do zaželjenega cilja, da se čim prej udejstvijo naše ideje, postavijo svoj lastni Slovenski narodni dom na vzhodni strani Detroitu.

Čled tega apeliram na vse članice ženskega odseka SND, da vsaka pripelje seboj po eno novo članico na sejo dne 9. maja, ki se vrši v starih prostorih na Six Mile rd., 116Nom. Pridite vse, ker sklepale bomo glede piknika.

Mary Jurca.
P. S. — Prosim članice gospodinjskega odseka, da si zapomnijo datum naših sej, ki se vrše vsaki drugi četrtek v mesecu, da ne bo treba vsaki mesec ponavljati istega.

Prvomajska proslava.
Gowanda, N. Y. — Prvi maj je za nami. Pozdravljen, prvi maj, praznik dela in tistih, ki so izkoriščani od onih, ki si osvajajo njihov produkt — krivično. Ze veliko let je minilo, ko je bilo sejano seme Delavskemu prazniku zavednih delavcev celega sveta. Ta temelj je bil postavljen v Parizu leta 1889, odkar zavedno delavstvo slavi Prvi maj kot delavski mednarodni praznik. Prvi maj je praznik razredno zavednega proletarijata celega sveta. Ko bo večina izkoriščanih znala ceniti pomen 1. maja, ne bo vojnih grozot, izkoriščevalcev in drugih krivičnih lastnosti — ignoranca bo v razsulu. Mir bo zavladal, zavladala bo pravica, kar civilizirani svet potrebuje. Tudi letos je delavstvo po celem svetu slavilo 1. maj. Ameriška birokracija se pa le upira in upira, in noče še danes priznati delavskega praznika, ki si ga je pred štiridesetimi leti postavilo delavstvo samo.

Tudi tukajšnje slovensko delavstvo proslavi svoj praznik v soboto, dne 4. maja, v Slovenski dvorani, katere je sedaj njih lastnina. Slovenski delavci in delavke, udeležite se prvomajske proslave. Naši fantje so obljubili, da nam bodo za ta dan popolnoma brezplačno igrali lepe polke in valčke. Čast jim! Vstopnine je vsak popolnoma prost. Zadržite se poročal, da zaključimo prireditve v S. N. domu dne 27. aprila, ali ker se je stvar zasukala drugače, bo zaključek s prvomajsko proslavo, katere prične ob 8. zvečer dne 4. maja.

Na veselo svidenje! Živel Prvi maj!

J. Matekovič

Malo odgovora.
Meadowlands, Pa. — Naše društvo št. 259 SNPJ je na redni seji dne 21. aprila sklenilo na kratko odgovoriti Vincencu Peternele, katerega dopis "Prijetelju v spomin!" je bil priložen v 83. številki Prosvete dne 8. aprila. On namreč omenja, da se je pokojni F. Peternele javil zdravim pri društvu št. 259 SNPJ dne 18. februarja, čez tri tedne pa, da je umrl. Resnica je pa, da se je pokojni javil zdravim dne 14. februarja, po novno pa se je javil bolnim dne 21. februarja.

v obeh. Spavaj mirno v hladni zemlji, draga naša članica. Družini naše iskreno in globoko anšalje!

Annie Matelko, tajnica.

Spomini.
Girard, Kans. — Bilo je leta 1904, ko sem zapustil svojo rodno domovino, in se podal s treh tisočmi za kruhom v Združene države, upajoč, da si prav hitro naberev ameriških dolarjev, in se povrnem nazaj v domovino, kot clovek, ki ima dosti cvenka v žepu.

Ali "clovek obrača. Bog pa obrne," pravi stari pregovor. Danes je preteklo že čez petindvajset let in Jaka je še smiral v Ameriki, pa tudi upanja nima, da bi se povrnil nazaj. Nisem prav nič žalosten, ker se nahajam tukaj. Ako bi bil v stari domovini, bi moral morebiti dati življenje za našo lepo domovino, katera je navtako lepo vzgojevala in nam dala prilichnost, da smo sli ven iz nje s treh tisočmi za kruhom.

Iz stare domovine sem prišel v Ameriko v državo Kansas. Tukaj sem imel očeta in strica. Kot 17 letni dečko sem moral iti delat v premogovih. Najprvo sem pristopil k naši organizaciji U. M. W. of A., katere član sem še danes. Potem sem postal član podpornih organizacij. Najprej sem pristopil k društvu "Sv. Barbare" v Dazhillu, katero je bila nam rudarjem najbolj naklonjena. Isto leto smo kupili novo stavbo. Leta 1904 se je v Chicagu rodilo dete in je tako žalostno jokalo, da smo ga slišali sem v Kansas. Tisto leto sem prav pridno spal spanje nevedneča. Nekateri so se pričeli spogledovati, pa so rekli, "kaj pa je to za en stvor?"

Kmalu je stvar tako daleč prišla, da so začeli bolj naglas govoriti. Potem so se skupaj zbrali z Martin Stefaničem na čelu, ki je povedal, kaj nam je storiti, da bo dete potolajeno. In beseda je res postala resnična. Tudi mene so zvraven dobili. Kot mladenič sem bil ponosen, da so me vsaj vprašali, če hočem zraven iti, kar sem tudi storil in se še danes ne kesam. Tako smo ustanovili postajo št. 30, društvo "Popotnik", in ga priključili k naši materi Slovenski narodni podporni jednoti.

Potem je prišel agent iz Chicaga in me dobil v roko, on in Martin Stefanič. Začne me nagovarjati, da bi se naročil na list "Glas Svobode". Veste, kar roke so se mi začele trepeti, ko sem imel omenjeni list v svojih nedolžnih rokah. Pa sem jim rekel: "Tega pa še ne, to je brezverški list. Kaj bodo pa ata rekli, če se naročim?" In Martin je rekel: "Ti si ga le naroči, saj ata ne znajo brati, pa bo vse o. k."

Kar clovek najbolj branijo, tisto ima najrajši. Tako sem se tudi jaz naročil na "Glas Svobode" in ga prav pridno čital, zaker se moram danes zahvaliti, da mi je odkril in razjasnil moje mlado glavo, da sem praj kmalu zapustil svoje večerne molitve in še toliko rajši pa tisto bedasto spoved, katere sem se vsi večasi prav bal. Danes pa prav mirno spim. Kar se tiče katoliškega fanatizma, nima z menoj prav nič opraviti in ne z mojimi otroki, ki ga še niso okusili, tudi svetega krsta ne. Pa mi prav lahko verjamete, da vseeno radi jedo in rastejo; četudi ni imel črnosknehi nič opraviti z njimi.

Velikokrat so naši SNPJ že grob kopali in na smrt jo obodili, ali ona se ni zmenila. Tebi nič, meni nič, šla je po začetni poti in se razvila v največje slovensko organizacijo, finančno in na članstvu, posebno pa izobražuje z našim dnevnikom Prosveto, katere je preorala precej le-dine. Danes, ko obhajamo petindvajsetletnico naše SNPJ, lahko z veseljem gledamo na naše delo, ki je bilo koristno in stoterno plačljivo, če ne vsem, pa vsaj nekaterim, ki so se nahajali v boleznih ali nesreči. Ono dete, ki smo ga tolažili 25 let nazaj, je postalo orjak, ki se ne boji danes nobenega viharja, da bi mu škodoval ali ga moral uničiti. Njegove korenine segajo od Atlantika do Pacifika, od Kanade do Mehike.

Zatorej živelo naše delo! Živela naša mladina, ki se prav s veseljem zanima za naše delo! Kar mi nismo mogli izpolniti, mi izpolnjuje oni, da bo naše delo napredovalo, da bomo enkrat resnično obhajali tisto, kar v naših srcih gori: Svobodo in bratstvo celega sveta!

Živel Prvi maj!

Jacob Arck.

OPAZOVANJA

Fraze se ponavljajo.
Rimski cesar Nero v starem Rimu je baje rekel, da bi najraje videl, če bi ves rimski narod imel eno samo glavo, katero bi mu potem z enim zamahom meč odsekal.

V nekem ameriškem magazinu pa čitam tole: "Najboljše bi bilo, če bi vsi ameriški fanatiki imeli en sam vrat, da bi jih lahko obesil z eno vrvice."

Kdo bo razorožil?
V Zenevi, kjer igrajo razorožitveno farso, ne marajo nobenega načrta, ki res pomeni razoroženje. Velešile se bodo razorožile takrat, kadar jih še večja sila primora, ne prej.

Ropar ne da zlepa svojega orožja iz rok. Moraš ga prisiliti.

Bilo je potrebno.
Calles (direktno) in Hoover (indirektno) pokopavata revoluto mehiških generalov. Ta teden — kot poročajo — se vrši pogreb v Sonori.

Revolta je požrla približno 5000 cloveških življenj in dvajset milijonov dolarjev vrednih železniških tirov, mostov, poslopjij, municije itd. poleg plena v zlatu, ki so ga tepeni generali odnesli čez mejo.

"Bogami, revolta je bila potrebna," je zapisal g. Trunk. Vse to je bilo potrebno...

Električni roboti.
Iz New Yorka poročajo o novem stroju, ki ima "električne

Gostovanje clovelandskih pevcev v Chicagu

Chicagu. — Eno leto je tega, kar so se ameriški Slovenci seznanili s pevsko umetnostjo iz stare domovine. Slišali so profesionalnega opernega pevca in pevko, katerima je petje poklic. Zadnjo nočdeljo smo se pa prepirali, da so tudi med nami, slovenskimi delavci v Ameriki, dobri pevski talenti, ki bi, če bi živeli v drugačnih razmerah, lahko delali vso čast profesionalnemu odru. To so naši delavski talenti, produkt naših domačih razmer, ki pa so preozke in prenehvalezne, da bi izpuštile delavca iz svojih krempeljev in mu dale prilichnost, da se lahko razmahne in pridobi priznanje — ono priznanje, ki se obrušeni talentom dobro izplačuje po načelih današnje družbe.

Trije slovenski delavci iz Clevelanda: Louis Belle, Frank Plut in Ant. Eppich so nastopili v dvorani S. N. P. J. Bil je njihov prvi nastop v čikaški slovenski naselbini. V Clevelandu se udejstvujejo že dokaj let pri socialističnem pevskem zboru "Zarja" in kot igralci pri "Ivanu Cankarju". Pevski odsek "Sava" kluba št. 1 J. S. Z. jim je aranžiral koncert, da jih seznanji s čikaškimi rojaki. Učeležba ni bila najboljša kot so gostje zaslužili. Stara čikaška bolezen, ki ne potrebuje pojasnila.

Belle in Plut sta tenorista, Eppich pa poje le za zabavo kot komik. Dali so nam veliko več kot so naznanili v programu in že s prvim nastopom so si osvojili poslušalce, ki so jih neprestano klicali nazaj. Oba tenorista sta izborna solista in zelo

Prvomajska proslava kluba št. 1 JSZ

Slovenski soc. klub št. 1 je v harmoniji. Dobro pa je bil sredo večer, 1. maja, dostojno proslavil praznik razredno zavednega delavstva, 1. maj. Program je bil skrbno izbran in je vključeval govore, petje, deklaracije in enodejanko "What Price Coal?", dramo iz življenja premogarjev.

Program je otvoril hrvatski tamburaški zbor "Zrinjski" "Internacionalo". O pomenu delavskega praznika so govorili Frank Zaita v slovenščini, G. Smith (Angeline Tich) je v slovenskem jeziku govorila o vlogi matere, ki je v skrbi za življenje svojega sina, in o pomenu delavskega praznika, ki ga mora vsak delavec poznati. Dobro je bil tudi John E. v vlogi premogarja, katerega revolucionarni himni. Svoj čas jo je "Sava" boljše zapela; soče pred njim, in ga pri izvajanju te se je opazilo pomanjkanje tenorjev in dis-

(Dalje na 2. strani.)

Vesti iz Jugoslavije

KAKO NAJ SE PODPISU-JEMO?

(izvirno.)
Ljubljana, 7. aprila.
Podpisovanje ni tako brezpo-membna stvar, kakor bi kdo mi-sli. Lahko ti dela preglavice. Ne mislimo pri tem ponarejanje podpisov ali nepopoln podpis, am-pak o zaporednem redu, v kate-rem naj podpisujemo svoje krst- no in rodbinsko ime. Ni dolgo tega, kar je neki arabski državni pravdnik moral obtožiti samega sebe pred svojim sodiščem, ker je neka imena pisal in uredil po krstnih imenih: Aca Stanković, Andrija Berberović, Božidar Petrović, Cveta Andrić, ki bi mo- gela biti pisana prav za prav ta- ko: Andrej Cveta, Berberović Andrija, Petrović Božidar, Stan- ković Aca itd. Uredil jih je po abecednem redu krstnih imen in ne po abecednem redu rodbin- skih imen. Pa je moral sam sebe obtožiti.
Imamo namreč novi zakon o imenih, ki določa v uradnem pi- sanju najprej rodbinsko ime in potem krstno ime. V zasebnem življenju se lahko podpisuješ ka- kor ti drago, v uradnem poslo- vanju pa se treba držati zakona. Rakar Ivan in ne Ivan Rakar. Ime spada torej pod črko R, in ne pod črko I.
Kar nas je prečnanov, smo se itak vedno podelili po svojih rodbinskih imenih in ne po krstnih. V vseh naših seznamih smo ved- no urejali imena po abecednem redu rodbinskih imen. Za nas torej ta zakon ni prinesel nikak- šnih sprememb, nič novega. Drugače pa je s Srbi. Tam so se vodili vsi uradni spiski, po abe- cednem redu krstnih imen in Janec Čebula ni bil zabeležen pod črko C, ampak pod črko J. Ker je mnogo več ljudi z enakim krstnim imenom kakor z enakim rodbinskim imenom, je bilo seve- da težko najti v spiskih tako urejene akte. Ti seznanji so bili težko pregledni. V tem je tudi vzrok, da se je v Beogradu po ministrstvih in drugih uradih podelilo toliko aktov, poslanih s prečanske strani.
Na primer: Neki Joža Mohor je naslovil na ministrstvo neko prošnjo, ter se podpisal Joža Mohor; tudi v prošnji je imeno- val sebe Jože Mohorja, torej naj- prej ime in potem rodbinsko ime. V Beogradu v ministrstvu so se-veda takoj stavili te akte pod črko J. Tam je prošnja obležala. Potem je Mahor urgiral, kje je akt Mohorja z imenom Jože. In v Beogradu so zdaj iskali pod črko M, kjer pa tega akta seve- da niso našli. In so svedočno izja- vili: Akt je izgubljen. Tako so se akti množili, a bili so trdno uverjeni, da so se izgubili. Bil pa je vpisan pod J. (Joža) in ne pod M.
Po novem zakonbu bodo tudi Srbi morali urejevati akte kot jih ureja ves ostali kulturni svet, po rodbinskih imenih. In držav- ni pravdnik, ki je vodil svoje spise se sedaj po abecednem redu krstnih imen, je moral — hoče- moč — sam sebe obtožiti.
Zakon določa tudi, da se pre- poveduje dostavljati imenom ka- ke druge dostavke in pridevke, zlasti tudi plemiške in slične oznake, ki so preostale iz fev- dalne dobe. Pač pa dopušča za- kon, da se med rodbinsko in krst- no ime postavi ime očeta (ali mame, kakor mater), posebno tam, kjer treba ločiti dvoje istih imen dveh različnih očetov. Dva Eloveka se n. pr. pišeta enako: Janko Pinaat, a sta od različnih staršev. Eden ima očete z ime- nom Luka, drugi ima očeta z imenom Matija, oba sta pa do- ma iz iste občine. Da se izogne- mo zamenjavi, smeta ta dva pi- sati svoje imena, eden Pinaat Matija Janko, drugi pa Pinaat Matija Janko. Ali pa še bolje, n. pr. Rakar Jankov Ivan, Rakar Petrov Ivan itd. To torej zakon dopušča, vendar ni obvezno.
Zakon predpisuje tudi, da tre- ba vse uradne stvari podpisovati celim imenom, torej ne samo P. Porenta, ampak Janec Po- renta.
Potemtakem bo s tem onemo- čeno, da bi se akti izgubljali samo radi imen. Če se bo hotel akt izgubiti, ga bo treba dru- gih vzrokov najti.
Zgleda vse malenkostno, ali tudi taka "malenkost" včasih po- roča mnogo neprijetnosti.

O reformi srednjih šol.
Beograd 10. aprila 1929.
O vprašanju srednjih šol in reforme istih se je že mnogo razpravljalo vsa zadnja leta. Zdaj imajo dela s tem razni ur- adniki prosvetnega ministri- stva, ki delajo skupno z zastop- niki srednjih šol. V izdelanju teh načrtov se udeležujejo tudi bivši soc. poslanec in predsed- nik profsorske organizacije, prof. dr. Divac.
Danes pa se bo vrnilo v mini- strstvu prosvete posvetovanje o rešitvi najbolj perečih srednje- šolskih vprašanj. Teh konfere- nce se udeležijo načelniki in refe- renti ministrstva ter številni iz posameznih oblasti pozvani šol- niki. Glavno vprašanje je ka- ko urediti po organizaciji in uč- nem načrtu našo srednjo šolo, da bi kar najbolj odgovarjala potrebam moderne vzgoje in na- rodne prosvete. Rezultati kon- ference, ki ji bo deloma prispo- stvoval tudi minister prosvete, bodo v mnogem oziru merodaj- ni za definitivno redakcijo za- konskega projekta o srednjih šolah. S tem v zvezi je tudi končana uredba profsorskega vprašanja in vprašanje disci- plinskega reda.
Na konferenci se bo po za- nesljivih informacijah iz mini- strstva razpravljalo tudi o re- dukciji srednjih šol. Kakor re- čeno, je to vprašanje že več let na dnevnem redu a do sedaj še ni bilo definitivno rešeno. Raz- logi štednje in tudi razlogi jav- nega poudarka nalagajo vladi dolžnost, da se odloči za — re- dukcijo gimnazij. Odločitev mora pasti čimprej, da bo situ- cija še pred zaključkom šolske- ga leta jasna in da bodo dijaki, starši in profesorji na jasnem glede nadaljevanja študij svoje dece. Glavno načelo, ki bo vo- dilo vlado pri redukciji gimna- zij, je, da se ukinejo vse gimna- zije, to je nižje gimnazije, ki v zadnjem tromesečju niso imele nad 120 učencev. To se je do- loma že lani zgodilo, a se bo le- tos izvršilo do kraja. Tudi viš- je gimnazije se bodo ukinitve v nekaterih krajih, tako, da bi število istih znašalo začetkom šolskega leta 1929-30 samo 80. Tudi za Slovenijo je predvidena ukinitve treh gimnazij.
Porodi in smrti v Ljubljani v marcu.
Ljubljana, 8. aprila.
Marec je mesec, ko zapolje po zraku dihal pomlad, ko se sredi življenje in ko tiho bori pomla- dano solnce, ki ali človeka oja- či v ljubni do življenja ali pa mu zagreni življenje še bolj. Obupanec se v tem solncu ali ubije ali pa zaživi lažje. In ma- rec je mesec, ki pobira jetične.
Statistika umrlih v marcu v našem mestu prica o tem. Umr- lih je bilo 121 ljudi (55 moških in 66 žensk), od teh je bilo 28 domačinov in 35 tujcev, ki so umrli po bolnicah. Največ jih je umrlo za jetiko in sicer 20 oseb (13 moških in 7 žensk), na možganski jetiki 1, na dru- gih oblikah jetike 3, na raku 16, na srčni bolezni 6, na pljuč- nici 5, na starosti 17, ostali so umrli po raznih boleznih ali po- škodbah. Samomorov v marcu ni bilo.
Nalezljivih bolezni je bilo pri- javljenih v marcu 9 primerov in to: 2 škrlatinki, 2 ošpic in 4 šeni. Nobena nalezljiva bolezen pa ni bila epidemio razširjena.
Porodov je bilo ta mesec zabe- leženih 169, od teh 155 živih in 14 mrtvorojenih. Zivorojenih je bilo 77 fantkov in 78 punčk, to- rej skoro na polovico. Le eden je ostal brez para. Rojenih je bilo 48 več kot jih je umrlo.
Taka je bilanca gibanja duš v mesecu marcu, ki diši po po- mlad.

Srednja šola je neločljiva s tekočim steklo.
Znanstvenik podal nove ali- ke tajnosti zemeljskega jedra, kjer je 50.000 stopinj vročine.
New York City. — Dr. Regi- nald A. Daly, profesor geologije na harvardski univerzi, je v dni povedal članom Ameriškega se- ismološkega društva na njho- vem letnem zborovanju, da sre- dišče naše zemlje obstoji iz sil- no goste tekočine stekla.
Zemljina skorja, na kateri mi- živimo, je debela kakih 30 mil- lij in sestoji večidel iz granita. Nato pride plast težkega in tem- nega bazalta, ki je podoben vul- kanični lavi; sledi plast anovi, ki se ne razlikuje dosti od železa meteoritov. Potem sledi pravo jedro zemlje; gosta steklena te- kočina, ki pritiska petdeset mi- lijonov funtov na vsak kubčni palec in tako vroča, da mora biti v središču zemlje najmanj 50.000 stopinj vročine.
Dr. Daly je rekel, da njegova teorija steklenosti zemljinega jedra basira na študiju "prodre- tja v notranjost zemlje z Ront- genovimi žarki." Znanstveniki, ki še vedno smatratjo, da je sre- dišče zemlje raztopljena krogla ognjene anovi, se ne bodo str- lili a to teorijo, ampak to je edina logična pojasnitev, ki jo more dati geologija do danes.
Družinska tragedija.
Indianapolis, Ind., 2. maja. — Edward Kilner je bil včeraj najden mrtov v postelji od ra- ne od krogle, njegova žena pa težko ranjena in v nezavesti. Ženo so odpeljali v bolnico so- sedje, ki so prihiteli v stanova- nje, ko so čuli strele. Polcija je našla v postelji revolver, iz katerega so bile izstreljene tri kroglice. Kaj je bilo vzrok tra- gediji zakoncev, ni znano.
Soforji pogrebniš avtov grose e stavko.
Chicago. — Soforji avtov za pogrebe zahtevajo tri dolarje tedenskega povzika in grose e stavko, če bo njihova zahteva odklonjena.
Socialistični shod.
Chicago. — Alfred Baker Lewis iz Bostona bo danes zve- čer (petek) ob 7.30 govoril na shodu, ki se vrši v dvorani Meyer London Center, 1224 S. Albany ave. Shod je aranzira- la Mladinska liga soc. stranke.
Lewis je najmlajši član ekse- kutivnega odbora soc. stranke in je distriktni tajnik soc. organi- zacije za novoangleške države. Bil je zelo aktiven v boju za oprostitev Sacca in Vanzettija, ko je prirejal shode in se ude- leževal piketiranja pred zborni- co države Massachusetts. V to- ku stavke tekstilnih delavcev v New Bedfordu je vodil zbiranje sklada v pomoč stavkarjem. Lewis je tudi član eksekutiv- ne Lige za industrijalno demokra- cijo. — Vsakdo, ki se zanima za mladinsko gibanje v soc. stran- ki, naj ne zamudi te prilike in se naj shoda udeleži.

100.000 tekmecev za Hearstovo nagrado glede prohibicije.
Chicago. — Čas tekmovalja za \$25.000 nagrade, katero je razpisal časnikariki magnat Hearst za najboljši načrt, kako nadomestiti prohibicijo z smer- nostjo, je potekel 30. aprila. Zadnji dan je prišlo 3128 načr- tov. Vsega skupaj je bilo po- slanih čez 100.000 načrtov. Vze- lo bo več kot mesec dni časa, predno izberejo zmagovalca.
Stare hiše podirajo v Chicago.
Chicago. — Mestni stavbni komisar Chris Paschen je začel kampanjo za odstranitev vseh starih hiš in drugih postopij, ki niso več varne za bivanje. V sre- do je naznanil, da je najmanj 3000 hiš zaznamovanih, da jih poderejo do leta. Paschen pravi, da do 1933. leta, ko se vrši svetovna razstava v Chicago, morajo izginiti vse stare in gr- da postopja iz mesta.
Kampanja za porodno kontrolo.
Chicago. — Mrs. Margaret Sanger je prišla v Chicago. Tu se udeleži konferenco Illinoiske lige za kontrolo porodov in po- tem pojde na zapad, kjer bo skušala organizirati klinike.

Šest črkastih policijskih kapita- nov obtoženih korupcije.
Chicago. — Okrajna velepo- rota je obtožila 28 oseb korupci- je v zvezi s "slot mašinami" (stroji za igranje za denar) in med obtoženci je šest policijs- kih kapitanov. Ostali so politi- tični voditelji, navadni policaji in lastniki igralnih strojev. Po- licijski kapitani so obtoženi, da so zaplenjene stroje vrnili last- nikom proti plačilu \$35 za vsak stroj. Skupne podkupnine so znašale do milijona dolarjev letno.
Brez dela — v smrt.
Chicago. — Stanley Ciranaki, 4832 W. 24 Place, Cicero, star 65 let in brez dela ter sredstev za življenje, je v torek skočil pod vlak, ki ga je na mestu u- smrtil.
PRVOMAJSKA PROSLAVA KLUBA ST. I JSZ.
(Nadaljevanje s 2. strani.)
ve matere mrtvega. Drama bi bila nedvomno napravila na av- dijenco hotil vtis, ako bi je ne bil pokvaril zadnji prizor, ko je padel zastor na mrtvega pre- mogarja in je ta predčasno vstal, kar je bila napaka. Naši ljudje, ki pa menda ljubijo ko- medijo povsod, so se zasmeli po stari, lepi navadi in tako se je konec drame spremenil v farso.
V splošnem pa se lahko reče, da je bil program primeren de- lavskemu prazniku in še precej dobro izvajen. Opazilo se je tu- di, da se naši delavci zanimajo za svoj praznik, kajti dvorana SNPJ, v kateri se je proslava vršila, je bila napolnjena. — S.
Novo zdravljenje paralize. — Znano je, da je možganska pa- raliza, napačno imenovana tudi omehanje možgan — posledica zanemarjene sifilide — veljala dolgo časa za neozdravljivo bo- lezen. Dunajski psihater prof. Wagner-Jauregg je dosegel iz- vrstne uspehe, tako da je para- litike umetno okužil z malarijo. Sedaj je prof. Kilm uspešno pre- izkušal nov način zdravljenja: bolnikom je umetno vceplil po- varočilne tako svane mralice podganjega ugriza.

Ali imajo pajki spomin? O tem piše "Vesmir": Če je pajek križnik v sredini svoje mreže in opazi, da se je zapiela vanjo kak- šna žuželka, jo brzi zapreče s svojimi nitmi, odnese v sredino gnezda in ondi sne. Če pa se kakšen plen ujame v pajčevino takrat, ko pajek sredi mreže u- živa prejšnji plen, tedaj zavije pajek drugo žuželko najprej na robu pajčevine in jo odnese v sredino šele potem, ko je končal prvo pojedino. Raziskovalci so se hoteli s poskusom preveriti, ali sloni to vedenje pajka-križnika na nečem, kar bi lahko imeno- vali spomin. Zanimivi so Gruen- baumovi poskusi: Vrgel je na rob pajčevine muho in tako za- peljal pajka, da je zapustil sre- dino mreže, kjer je pravkar po- žiral neki plen. Na mesto tega je raziskovalec pričvrtil v sre- di majhen zvitek iste velikosti in teše kot je bil prejšnji plen. Pajek se je vrnil s roba pajč- evine zopet v sredino, kar Gruen- baum razlaga s tem, da ga u- tegne na isto mesto voditi teša plena. Drugi poskus pa govori za podmeno, da ima pajek tro- hico spomina. Če je bil v času, ko je v sredi pajčevine požiral kak plen, zavljen na rob mreže, medtem pa so mu vzeli plen iz sredine, se je vendar vrnil na pravilno mesto in ondi lakal prejšnji plen. Če bi ga tedaj vodila v sredino pajčevine samo teša tam samotnega plena, se ne bi snova vračal, kadar plen ni več na prejšnjem mestu.
Najboljše vrtnje se je opra- vilo v Paruovicah v Gornji Sle- ziji. Trajalo je tri leta in je do- seglo globino 2.003,34 m. Ikalni so premogovnih plasti ter jih zasledili 80. Toplina je rasla va 1 stopinjo na vsakih 34m. Cena za 1 m tega sondiranja znaša 120 frankov.
Ali ste že naredili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga se mal denar lahko poljeto svojem v domovino.

S Cigareto ki je tako dobra kakor Camel zadošča priprosta resnica

CAMEL

CIGARETE

ZAKAJ SO CAMEL BOLJŠE CIGARETE

Camel so napravljene iz izbranega tobaka, ki je rasel, bil upravljan in mešan s strokovnjaško pažnjo.

Camels so mihi in lahke.

Okus Camel je blag in zadovoljiv.

Camels so hladne in okrepljoče.

Izrazitost Camels je vedno ugodna, bodisi v hiši, bodisi zunaj.

Ne utrujajo okusa ter ne puščajo po-okusa po cigaretah.

Vaevoled Ivanov:

O KOZAKINJI MARFI

Kako trdno vendar stoji vrane gnezdo, čeprav je spleteno samo iz protja. Kadar zaveje veter iz Kaspiskega jezera in si pa človeku kamenje na glavo, kadar lomijo stoletja stare vrhove dreves kakor biljke — se svetli vranje gnezdo v svoji sivini, ko da se hoče smejati — nič mu ne more.

V naši vasi Lečinkoje (lani so jo povzdignili v mesto, brzokone za šalo — ni treba, da mi verjameš) so vse koč iz ilovice, ena sama hiša je iz lesa — gasilni dom. Samo strehe govore o kozaki podjetnosti. Pokrite so s skodlami in pri bogataših celo pobarvane.

In zavoljo take strehe se smatra pri nas Klementij Fedosjev za bogataša. A vse njegovo bogastvo je bilo v tem, da so mu njegovi sinovi pobarvali streho. Šest sinov je imel, eden vedno za glavo večji od drugega — fantje od fare.

Komaj so bili s streho gotovi, niti gnezda za štokrlo niso utegnili napraviti — že je izbruhnila vojna z Nemčijo. Fedosjev ni maral več gledati na streho — ob njenem pogledu je postal ves solzan: "Bolje bi mi bilo, če bi ostal pod slamnato streho..."

A usoda ni ženska, s solzami nič ne opraviš pri njej. In tako se je zgodilo, da so se vsi kozaki vrnili iz fronte domov. Ko so

Klementiju sporočili, da si ne bodo med seboj deliti imetja, ali pa iz kakih drugih razlogov — skratka vse šest bratov se je znašlo v vojski carkega generala Tolstega, ki so ga boljševiki ba-je izobčili...

Ti misliš, da oni ne verujejo v Boga? Kako pa naj bi potem premagali vse nasprotnike, ako ne bi verovali v Boga? Nemara je njihova vera drugačna — ne taka, ko naša, ampak kakaj takaj istinska vera — ali, saj je vendar en sam Bog in On prav dobro ve, komu naj pomaga.

Torej ta junak apajev je razbil armado Tolstega, poklal mnogo kozakov in jel nato vse soditi.

Vseh šest bratov je ujel (usoda je hotela, da se jim v bojnih ni primerilo nič zlega). Vseh šest jih postavil pred se, jih srepo motril in nato zaukazal, naj jih brez usmiljenja pobijejo — kakor muhe.

Tako sodičje je bilo tedaj krajše ko vzdih.

Sodniki so vprašali: "Kaj ste se vi borili zoper nas tako, da se zdaj zaudarja po gnolobi na vsem svetu?"

"Da," je vzkliknil šestorica, "mi smo se borili..."

Potem so jim prečitali kos papirja, na katerem je bila zapisana obsodba: to in to, ker so se borili zoper nas, da se zdaj zaudarja po gnolobi, se obsodijo na smrt s tem, da se jih ustrelj.

Vseh šest kozakov se je v tem hipu pokrilo. Najmlajši je celo

Ala zaradi besede, ki so jo dali svoji materi, da si ne bodo med seboj deliti imetja, ali pa iz kakih drugih razlogov — skratka vse šest bratov se je znašlo v vojski carkega generala Tolstega, ki so ga boljševiki ba-je izobčili...

Ti misliš, da oni ne verujejo v Boga? Kako pa naj bi potem premagali vse nasprotnike, ako ne bi verovali v Boga? Nemara je njihova vera drugačna — ne taka, ko naša, ampak kakaj takaj istinska vera — ali, saj je vendar en sam Bog in On prav dobro ve, komu naj pomaga.

Torej ta junak apajev je razbil armado Tolstega, poklal mnogo kozakov in jel nato vse soditi.

Vseh šest bratov je ujel (usoda je hotela, da se jim v bojnih ni primerilo nič zlega). Vseh šest jih postavil pred se, jih srepo motril in nato zaukazal, naj jih brez usmiljenja pobijejo — kakor muhe.

Tako sodičje je bilo tedaj krajše ko vzdih.

Sodniki so vprašali: "Kaj ste se vi borili zoper nas tako, da se zdaj zaudarja po gnolobi na vsem svetu?"

"Da," je vzkliknil šestorica, "mi smo se borili..."

Potem so jim prečitali kos papirja, na katerem je bila zapisana obsodba: to in to, ker so se borili zoper nas, da se zdaj zaudarja po gnolobi, se obsodijo na smrt s tem, da se jih ustrelj.

Vseh šest kozakov se je v tem hipu pokrilo. Najmlajši je celo

pomaknil čepo preko ušesa, in ni niti pozabil, da potegne čop las izpod nje.

"Bog nas blagoslovi!" so dejali.

Govoril sem ti o svoji nesreči, ali kaj je moja nesreča v primeru s tako smrtjo? Majhna mušica. Komandir je imel svoje noge povite s capami — ali pa še hujše — a Marfa, mati, je padla na kolena, prižemala svoje lice k tem capam in moledevala: "Kristjani! Pusti vsaj enega pri življenju, samo enega mi pustite od vseh šest..." Z zadnjim kapljjo svoje krvi bom zato služila sovjetom... najmlajšega!

Tedaj je vseh šest kozakov snelo čepice in prosilo: "Lepo prosimo..."

Rdeči tovariši so zrlj na najmlajšega, na ženo Marfo, ki je imela kljub svojim 50 letom telo kakor ena pri tridesetih.

"Dobro," so dejali, "enemu bomo odpustili. Videli bomo, kako nam bo služila..."

In res: najmlajšega so spustili, ostalih pet pa so položili v skupen grob.

Polk — ali pa je bila to divizija — je šel dalje in z njim tudi Marfa. Najmlajši je ostal sam doma, sam gospodaril, se kmalu oženil in postal dober družinski oče. Samo eno napako je imel: bil je pohlepen po denarju.

Sprva je bila Marfa pri trenu in potem je — za kozakinjo nezaušlišana sramota — zajezdila konja. Bržkone je bila radi tega več kot dovolj zasmehovana: jahalka sivih las. Potem si je preskrbela celo puško in vojaški plašč. In od tega dne je postala slavna.

Pri nas na vasi so govorili: "Zena Marfa vodi kompanijo in je predlagana za sovjetsko odlikovanje. Ali je res zapovedovala kompaniji, Bog ve, ene dni se je marsikaj govorilo, a verjelo se je zelo malo. Če je bil celo denar brez vrednosti, koliko manj je bila vredna beseda!"

Ko je začel kopniti sneg, so prenehali govoriti o Marfi. Vasilija Fedosjeva žena — Marfina snaha, je celo pustila brati mašo za Marfo.

S tem se je pa prenela. Vojne je bilo konec. Narod je začel mialiti na setev. In tako sem jo udaril iz vasi, muziki so tam stali in si ogledovali zemljo. In čudno: strahno je izgledala zemlja, s krvavordečo travo je bila poraščena, in korenine so se prepletale med njo, debele ko roka. In nekega dne je šel kozak Abraham Novopolev na njivo, da pogleda ozmiš, ko zagleda na poti po stopi trojko, di drvi bližje, da je vse odsakovalo. Nikdar se niso prav veselili, kadar se je prikazal v vasi kak komisar — in Abraham je bil radoveden, ali bo tudi ta prinesel kaj hudega. Pogledal je v voz — in Marfa je sedela v njem. V vojaškem plašču, s komisarjskimi značkami, na prsih vse polno odlikovanj in roko v črni obvezi — samo postarala se je zelo.

"Kako," je vprašala, "gre mojemu sinu Vasiliju?"

In njene roke so drhtele od razburjenja, z bolno roko je dregnila vojnika v hrbet in ga naganjala, da se požuri.

Abraham je bil ves iz sebe. Marfa je očitno res junakinja: Celokapna mu je zdrknila iz rok, nič ni mogel odgovoriti, in trojka je švignila mimo njega. Se na daljavo 50 korakov ga je zaslišala Marfa, ko je zavpil "hura!" pa se ni ozrla nazaj.

Po mojem ni noben greh, če se ima lepo posestvo, a to pa ne gre, da bi takoj, ko se je mati vrnila, prebrskali voz, koliko je prinesla s seboj in jo vpraševali: "No, mati, kaj so ti dali veliko pokojnino?"

Marfa jim je odgovorila: "Ni sem služila, da dobim pokojnino — star dolg sem poplačala!"

Očitno je bilo Marfi usojeno, da pojde po tako bridki poti. Nikdar ni tožila, le tu pa tam je zašla k obrežju, si je držala svojo bolno roko in zrla v Jajk. Ali pa naj kozakinja gleda v Jajk? Kozakinja mora delati. Snaha pa je ni pripustila niti k najlabešemu loncu. In šeasoma je začela očitati Marfi vsako drobtinico kruha in se na tihem nadejati njene skorajšnje smrti. Tudi sin je navadno pri kosilu zrl v stran in oarno govoril: "Če se že kdo bojuje, potem naj se bori do zmagovitega konca! a nič in zopet nič naj bi se pohabljeni nikar ne vračali domov... v teh težkih časih se drugim samo odjeda kruh..."

Zilca v Marfini roki je bila težja ko svinec.

Nekoč so ji druge stare ženske dejale: "Težkega sina si pustila pri življenju, Marfa..."

Ona pa se je vzravala, ko da bi imela kos lesa v hrbtenici: "Za vas je težak, meni se pa zdi, da je izmed vseh najlažji."

Tako je vsem presekala besedo.

Ali malo po malem je utihnila Marfa docela. Delala se je zadovoljno, samo da ne bi o sinu govorili kaj slabega. Pripovedovala je, da ji dajo vsak dan maso, da ji z mesta naročajo belega kruha, novih oblek pa noče več sprejeti. Od dne do dne je bila bolj suha, na koncu so jo bile le še oči.

Ze preje sem ti dejal, da je bilo tedaj poljako zelo te-žavno. In zato je mikalo Vasilija opravljati lažja dela: Začel je žgati žganje. Za denar, ki ga je izkupil, si je nabavljal gramofon, dveletnega konja, najboljšega argamak-pasme in pokrit voz. Ko je pripeljal vozček domov, in napravil pojedino, je šla Marfa k vaškemu upravniku in ga prosila, naj ji napravi pavet. Tja je položila vsa svoja odlikovanja in zaukazala, naj jih odpošlje višjemu komisarju v mesto.

Ne vem, kaj vse se je že pri njih zgodilo. Pravi, da je Vasilij tolkel svojo mater, nemara je tudi ona tolkla njega — proti večeru istega dne pa je videl okoli pohajkajoč Abram Novopolev, kako je Marfa kraj pokopališča poskakala culico, iz katere je privlekla na dan malho, kako si je urezala vrbovo vejo in odšla preko polja. Sele na koncu vasi si je nadela brašno malho, da ne bi sinu napravila sramote. (Morda je tudi Abram lagal.) Samo da nihče ne ve, kje sedaj blo, morda se pojavi zopet v kaki vojni...

Mesec se je solzil v sinje rdeči tišini Jajka. Prvi parnik je vozil po reki nizdol. Ponosi so pogasili luči, in čuli so, kako se je vrgla riba s srebrnim, zvonkim pljuskanjem proti mesecu...

Mesec pa je lesketal ko solza...

SLOVENSKA NARODNA PODPORNKA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za koristi, ter potrebne agitacije svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo.

Torej agitatorični dopis in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

PRODAJALNA NA PRODAJ.

Proda se dobrodoča grocerija, mesnica in delikatesen prodajalna na dobrem prostoru. Dosti finega svežega blaga na zalogi. Dobra oprava in police in drugo. Jamčeno prinaša \$100.00 čistega dobička na teden in več. Prodati se mora takoj vsled bolezni in za nizko ceno v gotovini za \$4.750.00. Vredno je veliko več. Oglasite se osebno pri lastniku na: 1804 W. Ogden Ave., blizu Van Buren st., Chicago, Ill. — (Adv.)

ZENITVENA PONUDBA.

Slovenec, star 45 let, se želi seznaniti s Slovenko v starosti od 35 do 55 let v svrhu ženitve. Oglasite se na naslov: "Domača zabava," c-o Prosveta, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

STANOVANJE

se odda v najem z vsem pohištvom družini brez otrok. Oglasite se na: 7227 Roland Street, Detroit, Mich. — (Adv.)

Ali ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

IZVRSTNA PRILIKA

Člani in članice S. N. P. J.

Sedaj lahko dobite

list Prosveta vsak dan za eno leto in knjigo AMERIŠKI SLOVENCI, vredno \$5.00 — ako nam pošljete brez odbitka svoto \$5.30.

Ali pa tri knjige: SLOV-ANGLEŠKA SLOVNICA, vredna \$2.00, ZAKON BIOGENEZE, vredna \$1.50, in PATER MALAVENTURA V KABARETU, vredna \$1.50, skupaj vrednost \$5.00 in dnevnik Prosveta za eno leto za svoto \$5.30.

To velja za člane S.N.P.J. za vse stare in nove naročnike. Ne člani plačajo \$7.50.

Lahko dobite pol leta dnevnik Prosveta in skupno vrednost za \$2.50 knjig, a. pr. JIMMY HIGGINS, ZAKON BIOGENEZE, ali pa ZAJEDALCE in HRB-TENICO in INFORMATOR ako nam pošljete svoto \$3.90. Nečlani pošljejo \$4.50. Ali pa za \$2.90 pol leta list Prosveta in knjigo JIMMY HIGGINS. Nečlani \$3.50.

To vse velja za stare in nove naročnike. Vsak mora poslati celo svoto brez odbitka. Denar in naročila pošljite na upravništvo na naslov:

PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pošljam \$.....

(Ime

Naslov

Država..... Čl. društva.....

F. M. Dostojevski:

ZLOČIN IN KAZEN

Roman v šestih delih s epilogom.
Poslovenil Vladimir Levstik.

"Pusti še mene na voz!" zaželi fant izmed tolpe.

"Prisedi! Le sedite k nam, vai!" zavpije Mikolka, "vse mora peljati. Nabijem jo!"

In on klesti in klesti, da od divjosti že več ne ve, s čim bi se tepel.

"Očka, očka," zakliče Razkolkov očet, "očka, kaj delajo! Očka, glejte, kako bijo ubogega konja!"

"Pojdiva, pojdiva!" odgovori oče, "to so pijani bedaki; pojdiva, nikar jih ne glej!" in hoče ga potegniti a seboj, on pa se mu iztrga iz rok in ves iz uma steče h konjčku. A ubogemu konjčku se godi že huda.

Pohaja mu sapa, naprej ne more in ves se trese, toliko da ne pade.

"Bijte jo do smrti. Zato je ravno še do- bra. Ubijem jo!"

"Ali se ne bojiš Boga, ti zlodej!" krične starec izmed tolpe.

"Kdo je še videl, da bi takšno kljuse pel- ljalo toliko breme," se oglasi drugi.

"Umoril jo boš!" kriči tretji.

"Ne brigaj se! To je moja stvar! Jaz delam, kar hočem. Se ti se vsadi gori! Vai na voz! Jaz hočem, da steče!"

Naenkrat se razlegne grohot liki salva in zadušil vse glasove: koblica ni mogla več prenašati čimdalje gostejših udarcev in polizku- sila si je pomagati z brcanjem. Niti starec si ni mogel kaj, da se ne bi nasmehnil. In res: takšno staro kljuse, pa še brcal!

Dva fanta iz množice sežeta po bič in stečeta h konjčku, da bi ga tepla tudi po bokih, vsak a svoje strani.

"Po gobcu jo dajta, in po očeh, po očeh!" vpije Mikolka.

"Zapojmo, brate!" krične nekdo na telegi in vsi se mu odzovejo. Razuzdana pesem za- doni, boben zaporoče in pripevke spremlja pi- skanje. Kmetica tare orehe in se nasmeha.

On steče h konju in stopi predenj ter vidi, kako ga tolčejo po očeh, prav po očeh! Razjoče se. Srce se mu krči in solze mu lijo po licih. Eden izmed kmetov, ki pretepajo konja, ga zadene po obrazu: on ne čuti ničesar, nego vije roke, kriči in hiti k sivemu starčku z belo brado, ki maje z glavo in obsoja to po- četje. Neka ženska ga prime za roko in ga hoče odpeljati: on pa se ji iztrga in steče zo- pet h konjčku. Temu še pohajajo moči, a ven- dar začne brcati še enkrat.

"Da bi te zlodej!" krične Mikolka besno, vrže bič od sebe, skloni se in pobere na dnu telega dolg in debel drog, pograbi ga z obema rokama za konec in silovito zamahne nad rjav- ko.

"Razbije jo!" kričijo naokrog.

"Ubil jo bo!"

"Moja stvar!" zavpije Mikolka in udari na vso moč. Začuje se zamolkel udarec.

"Bijte, bijte! Zakaj pa ste začeli!" se za- slišajo glasovi izmed tolpe.

Mikolka zamahne iznova in drugi udarec pade z vso silo na hrbet nesrečnega kljuseta, ki se sesede s celim zadkom, a se požene kvil- sku in vleče, vleče s poslednjimi močmi na raz- ne strani, da bi spravilo voz naprej; z vseh strani pa žvižga po njem šest bičev in drog se dvigne zopet in pade tretjič in četrtič, od- merjeno in z zamahom. Mikolka besni, ker je ne more ubiti z enim udarcem.

"Se živi!" kriče naokrog.

"Zdajle pade gotovo; to je njen konec, brate!" krične nekdo izmed tolpe z zanima- njem.

"S sekro jo dajte raje, naj pogine na mah!" krične tretji.

"Eh, da bi te komarji! Glej, da se izgu- biš!" krične Mikolka z divjim glasom, vrže drog proč, skloni se zopet v telego in vzdigne iz nje železno lomilo. "Zdaj pazi!" zakriči, zamahne in udari na vso moč po ubogem ko- njčku. Treščil je udarec, koblica se je zama- jala, sesedla se, hoda se enkrat potegniti, a lomilo ji je padlo vnovič z vso silo po hrbtu, da je padla na zemljo, kakor bi ji hkrati od- sekali vse štiri noge.

"Pobijte jo z vsem!" krične Mikolka in akoci s telega, kakor bi se sam sebe ne zave- dal. Še nekaj fantov, rdečeličnih in pijanih, se vrže nad poginjajočo koblico in bije po nji z biči, palicami in z drogom — kar pride komu v roke. Mikolka se postavi ob strani in začne biti živino z lomilom po hrbtu. Kljuse izteguje gobec, diše s težavo in poginja.

"Dovolj ima!" kriči tolpa.

"Zakaj pa ni hotela dirjati!" se oglašajo drugi.

"Moja je bila!" zavpije Mikolka z lomil- lom v rokah in z zakrvavljenimi očmi. Stoji in zdi se, da obžaluje, da nima več česa tepsti.

"No, a svetega križa ni nad teboj!" se si- ši že mnogo glasov izmed tolpe.

Ubogi deček pa se že več ne zaveda. Kri- čeč se prerine skozi tolpo do rjavke, objame njeno mrtvo, okrvavljeno glavo in jo poljublja, poljublja jo na oči in na usta... In nato skoči nenadoma kvilsku in se vrže s svojimi drobnimi pestmi na Mikolko. V tem trenutku pa ga dohiti oče, ki ga je že dolgo iskal, in ga od- nese izmed drhali.

"Pojdiva," mu pravi, "pojdiva domov!"

"Očka! Kako da so ubogega konjčka — ubili?" zahti deček, a dih mu zastaja in me- sto besed se mu trgajo krli iz prsi.

"Pijani so — in brez pameti — to naju ne briga — pojdiva!" govori oče. Deček ob- jame očeta z rokama, a v prsih mu je tesno, temno. Zasopsti hoče, zakriči in — se zdrami.

Prebudil se je ves poten; lasje so mu bili mokri od znoja, pohajal mu je dih in z grozo se je dvignil kvilsku.

"Hvala Bogu, da so bile samo sanje!" je rekel, globoko soplč, in sedel pod drevesom pokoncu. "A kaj pomeni to? Ali se me ne loteva mrlica? Takšne brezumne sanje!"

Vse njegovo telo je bilo kakor razbito in v duši mu je bilo kalno in temno. Opri je ko- molce na kolena in naslonil glavo na obe dlani.

"Moj Bog!" je vzkliknil, "ali je resnica, ali je mogoče, da vzamem sekro ter jo za- čnem biti po glavi in ji razčnem erpejino. — Ali je mogoče, da bom spodraaval po lep- livi, topli krvi, lomil ključavnico, kradel z drhtečimi rokami in se skrival, ves s krvjo ob- lit — in s sekro v rokah... O Gospod, ali je resnica?"

Kakor list na vodi je strepetal ob teh bese- dah.

"A k čemu to!" je nadaljeval in se zopet vzravnaval v globoki zmedenosti. "Saj sem ve- del, da tega ne prenesem, čemu sem se torej mučil ves čas do tega trenutka? Saj mi je bilo že včeraj, včeraj, ko sem šel delat tisto — pre- izkušnjo, že včeraj mi je bilo docela jasno, da ne strpim... Zakaj torej zdaj premišlju- jem? Zakaj sem dvomil do tega trenutka? Saj sem včeraj, ko sem šel po stopnicah, sam de- jal, da je pčljo, gnušno in nizko, nizko — saj me je obšla že ob sami misli pri popolni zavesti groza in slabost..."

"Ne, tega ne prenesem, ne prenesem! Naj ne bo nikakega dvoma v vseh teh mojih mislih, naj bo vse, kar sem sklenil ta mesec, jasno ka- kor dan in pravilno kakor aritmetika. O Go- spod! Saj se vendar ne morem odločiti! A jaz ne prenesem, ne prenesem!... Kako da sem dozdaj..."

(Dolge prihodnjice.)

Ta znižana cena knjig Književne Matice SNPJ.

VELJA DO 1. JULIA 1929

Sedaj je prilika, bratje in sestre, da si vsakdo lahko naroči eno ali več knjig po zelo nizki ceni. Knjige so dobre, poučne in morali bi jih imeti v vsaki hiši.

AMERIŠKI SLOVENCI — ta knjiga obsega 682 strani in mnogo krasnih zgodovinskih slik, je prijazna za čitanje in vam daje veliko pouka o ago- dovini Amerike, ameriških Slovencev in naše S. N. P. Jednota. Knjiga vredna \$5.00 — sedaj\$1.50

SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA — izvrstna pomočna knjiga za učenje angleščine in raznimi drugimi pojasnili, vredna \$2.00 — sedaj50c

ZAKON BIOGENEZE — ta knjiga pojasnjuje splošni razvoj in naravne zakone, vsebuje veliko poučnega za vsakega človeka, vredna \$1.50 — sedaj50c

PATER MALAVENTURA V KABARETU — povest in življenje ameriških frančiskanov in doživljaji rojaka, vsebuje precej slik, vredna \$1.50 — sedaj50c

ZAJEDALCI — povest in slika skritega življenja slovenskih delavcev v Ameriki, vredna \$1.75 — sedaj50c

JIMMIE HIGGINS — zanimiva in krasna povest, spisal dobroznani pisatelj Upton Sinclair, poslovenil I. Molek, vredna \$1.00 — sedaj50c

Odgrajte ta listek, priložite potrebno svoto v pisno in pošljite na Prosveto.

PROSVETA, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo vam pošljam svoto \$..... kot naročilo za sledeče knjige:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....